

Thommayantee's Novel "La (Hunt):" The Interpretation and Speech Play of the Female Leading Character's Names

Direk Hongthong¹, Poonnapa Boonyakitsopa²
and Pakawadee Charoonpaisal³

¹ Ph.D. in Thai: Literature, Chulalongkorn University

Lecturer, Department of Thai Language,

Faculty of Humanities, Kasetsart University (Bangkhen Campus)

^{2,3} Undergraduate student, Department of Thai Language,

Faculty of Humanities, Kasetsart University (Bangkhen Campus)

E-mail: mr_direk@hotmail.com

101

ปีที่ 26
ฉบับที่ 1
พ.ศ.
-
พ.ย.
2563

Abstract

This paper aims to study Thommayantee's Novel "La (Hunt)" in terms of the interpretation and speech play of the female leading character's names: "Mathusorn" and "Rungrudee," respectively. The study reveals that the interpretation by dissecting the character's name into 2 parts, "Mathu (nectar, honey) and sorn (arrow, gun)," discloses the female leading character's two sides of personalities: the exposed side -- well-behaved, gentle and as sweet as honey, and the hidden side -- as ferocious as a lethal weapon. Meanwhile, the interpretation of another name, "Rung (bright) and rudee (mind)," reveals the speech play of

its meaning in the worldly aspect. That is, Rungrudee's mind is “bright” only at plotting to take revenge; however, she could not enlighten herself in the spiritual aspect. This is the reason why her life faces the tragic end. The results of this study reflect the author's artfulness in naming the leading character in order to challenge the readers' thinking and develop their understanding of life on the Buddhist path.

Keywords: Interpretation of character's name, speech play, Thommayantee, Buddhist concepts in Thai literary works

นวนิยายเรื่อง ‘ล่า’ ของทมยันตี: การตีความและการเล่นทางภาษา กับชื่อของตัวละครเอกหญิง

ดิเรก หงษ์ทอง¹ , ปุณณภา บุญญาภิโสภณ²
ภาควิชา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย³

¹อ.ด. สาขาวิชาภาษาไทย สายวรรณคดี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

^{2,3}นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

E-mail: mr_direk@hotmail.com

103

ปีที่ 26
ฉบับที่ 1
ม.ค.
-
เม.ย.
2563

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานวนิยายเรื่อง “ล่า” ของทมยันตีในประเด็นการตีความและการเล่นทางภาษากับชื่อของตัวละครเอกหญิง ได้แก่ ชื่อ “มธุสร” และ “รุ่งฤดี” ตามลำดับ ผลการศึกษาพบว่า การตีความชื่อแรกซึ่งทำโดยการแบ่งชื่อตัวละครออกเป็น 2 ส่วนคือ “มธุ (น้ำหวาน, น้ำผึ้ง)/สร (สร, ปิ่น)” เผยให้เห็นบุคลิก 2 ด้านของตัวละครนี้ ทั้งด้านที่เปิดเผยคือการเป็นคนเรียบร้อยอ่อนหวานปานน้ำผึ้ง และด้านที่

แอบแฝงคือการเป็นคนที่ร้ายกาจประดุจอาวุธสังหาร ส่วนการตีความข้อต่อมาคือ “รุ่ง (สว่าง)/ฤดี (ใจ)” เผยให้เห็นการเล่นทางภาษากับความหมายของชื่อนี้ในทางโลก กล่าวคือนวนิยายแสดงให้เห็นว่ารุ่งฤดีเป็นคนที่ “สว่าง” แต่บนหนทางของการคิดแก้แค้น แต่หาได้ “สว่าง” ในทางธรรมไม่ ชีวิตของเธอจึงต้องพบกับ โศกนาฏกรรมในตอนจบ ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นความแยบคายของนักประพันธ์ในการตั้งชื่อ ตัวละคร เพื่อท้าทายปัญญาและพัฒนาความเข้าใจชีวิตของผู้อ่านบนมรรคาแห่งพุทธศาสนา

คำสำคัญ: การตีความชื่อตัวละคร การเล่นทางภาษา
ทมยันตี แนวคิดพุทธธรรมในวรรณกรรม

บทนำ

นวนิยายเรื่อง ‘ล่า’ ของทมยันตีเป็นวรรณกรรมที่ได้รับความนิยมมาตั้งแต่ลงตีพิมพ์เป็นตอน ๆ ครั้งแรกในนิตยสารรายปักษ์ชื่อ “ลลนา” เมื่อปี พ.ศ. 2519 ความนิยมนี้ส่งผลให้มีผู้สนใจนำไปดัดแปลงเป็นบทภาพยนตร์ ในปี พ.ศ. 2520 จากนั้นได้มีผู้นำไปดัดแปลงเป็นบทละครโทรทัศน์และผลิตออกอากาศในปี พ.ศ. 2537 และ พ.ศ. 2560 ตามลำดับ ละครโทรทัศน์ทั้งสองชุดนี้ได้รับความนิยมอย่างสูง และยังได้รับรางวัล ต่าง ๆ ที่สำคัญ อาทิ รางวัลโทรทัศน์ทองคำสาขานำหญิงยอดเยี่ยมสำหรับละครโทรทัศน์ที่ผลิตในปี พ.ศ. 2537 และรางวัล Thailand Digital Awards 2018 ซึ่งเป็นรางวัลเกียรติคุณประเภทละครสะท้อนสังคมดีเด่นที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุดบนสื่อสังคมออนไลน์สำหรับละครโทรทัศน์ชุดปัจจุบัน (ช่อง ONE, 2561: ออนไลน์)

ด้วยความนิยมดังกล่าว มิเพียงแต่นักอ่าน บุคคลในวงการบันเทิง และผู้ชมเท่านั้นที่ให้ความสนใจวรรณกรรมเรื่องนี้ แต่ยังมีนักวิชาการในแวดวงการศึกษา นำนวนิยายเรื่องดังกล่าวมาวิจัยอีกด้วย จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า งานวิจัยที่ศึกษานวนิยายเรื่องนี้จำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ศึกษานวนิยายเรื่องนี้เพียงหนึ่งเรื่อง กับกลุ่มที่ศึกษานวนิยายเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยใหญ่ซึ่งใช้นวนิยายหลายเรื่องเป็นข้อมูลในการศึกษา ทราบได้จากผลการทบทวนวรรณกรรมต่อไปนี้

งานวิจัยกลุ่มแรกที่ศึกษานวนิยายเรื่อง “ล่า” เพียงหนึ่งเรื่อง คือ บทความเรื่อง “ล่า...การวิจารณ์เชิงจิตวิทยา” ของชมพูนุท เมฆเมืองทอง (2558) บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายพฤติกรรมของตัวละครเอกหญิงที่ชื่อ ‘มรุสร’ โดยใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ ผลการศึกษาพบว่า ตัวละครเอกหญิงใน นวนิยายเรื่องนี้เป็นผู้ที่ได้รับการอบรมสั่งสอนให้อยู่ในกรอบศีลธรรมและมีความอ่อนโยนตามแบบฉบับของหญิงไทยที่ดี (ซูเปอร์อีโก) แต่ภายหลังที่เธอและลูกสาวถูกข่มขืน เธอเกิดความรู้สึกเจ็บปวดอย่างแสนสาหัส และเกิดสัญชาตญาณมุ่งตายที่ต้องการทำลายชีวิตตนเอง หาก

แต่เพราะความต้องการชดใช้หนี้ที่ติดค้างลูกสาว เนื่องจากไม่อาจช่วยให้รอดพ้นจากการถูกข่มขืนได้ เธอจึงแปรทิศทางของสัญญาณดังกล่าวไปสู่การทำลายชีวิตของผู้ชายทุกคนที่สร้างความเจ็บปวดแก่เธอและลูก (อิด) เพื่อการนี้ มธุรสได้ปลอมตัวและใช้ชื่อใหม่ว่า “รุ่งฤดี” ขณะออกตามล่าทรชนทุกคน ระหว่างตามล่า ได้เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในจิตใจของเธอระหว่างสัญญาณฉบับ (อิด) กับศีลธรรมที่เธอเคยยึดถือ (ซูเปอร์อีโก) แต่ไม่ว่าความขัดแย้งดังกล่าวจะเกิดขึ้นมาอย่างไร ก็ไม่อาจมีสิ่งใดเอาชนะสัญญาณณมุ่งตายได้ บทความเรื่องนี้ต้องการชี้ให้เห็นว่าหากใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์มาศึกษาพฤติกรรมของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายเรื่องนี้แล้วจะทำให้เข้าใจความคิดและเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังความโหดร้ายที่ตัวละครนี้ก่อขึ้น

ส่วนงานวิจัยกลุ่มต่อมาที่ใช้นวนิยายเรื่อง ‘ล่า’ เป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลในการวิจัยมี 3 รายการ งานวิจัยแรกคือวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทฉบับตีพิมพ์ของภัทรพร หงษ์ทอง (2538) เรื่อง *การศึกษาแนวคิดสตรีนิยมในนวนิยายของทมยันตีระหว่าง พ.ศ. 2506-2534* ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 2 ประการ คือ เพื่อวิเคราะห์นวนิยายของทมยันตีในด้านสถานภาพและปัญหาสิทธิสตรี และเพื่อศึกษาพัฒนาการของแนวคิดสตรีนิยมในกลุ่มข้อมูลดังกล่าว โดยใช้ทฤษฎีสตรีนิยม (Feminism) เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา งานวิจัยต่อมาเป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทฉบับตีพิมพ์ของประดับ ภูมิลา (2542) เรื่อง *บุคลิกภาพตัวละครเอกสตรีในนวนิยายของทมยันตีช่วง พ.ศ. 2509 ถึง พ.ศ. 2529* ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 2 ประการ คือ เพื่อศึกษาบุคลิกภาพในด้านต่าง ๆ ของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายของทมยันตี ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ นิสัย ความสัมพันธ์กับครอบครัวและสังคม และค่านิยมในการดำเนินชีวิต และเพื่อเปรียบเทียบบุคลิกภาพของตัวละครเอกหญิงในช่วง 2 ทศวรรษตั้งแต่ พ.ศ. 2509 - 2529 โดยใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ และทฤษฎีจิตวิทยาสังคมเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา งานวิจัยสุดท้ายเป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทฉบับตีพิมพ์ของวันจรรย์ เดชวิสัย

(2544) เรื่อง *วิเคราะห์ตัวละครที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหาทางสังคมในนวนิยายของทมยันตี* ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 3 ประการ ได้แก่ เพื่อวิเคราะห์ลักษณะนิสัยและการกระทำของตัวละครที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหาสังคม เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมดังกล่าว และเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมดังกล่าวของตัวละคร

เมื่อพิจารณางานวิจัยข้างต้นในภาพรวมจะพบว่า เป็นการศึกษานวนิยายของทมยันตีใน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ศึกษาเฉพาะพฤติกรรมของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายเรื่อง “ล่า” โดยเฉพาะ 2) ศึกษาบุคลิกภาพของตัวละครเอกหญิงทั่วไป 3) ศึกษาสถานภาพและปัญหาสิทธิสตรี และ 4) ศึกษาตัวละครที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหาสังคม งานวิจัยเหล่านี้เลือกใช้กรอบแนวคิด 3 กรอบ ได้แก่ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ ทฤษฎีจิตวิทยาสังคม และทฤษฎีสตรีนิยม

นอกจากประเด็นข้างต้น ผู้วิจัยพบว่าในนวนิยายเรื่อง “ล่า” ของทมยันตี ยังมีประเด็นอื่นอีกที่น่าสนใจและยังไม่มีผู้ศึกษา ประเด็นดังกล่าว เช่น การตีความและการเล่นทางภาษากับชื่อของตัวละครเอกหญิงที่ชื่อ “มธุสร” และ “รุ่งฤดี” งานวิจัยนี้ตั้งใจจะเผยให้เห็นถึงความแยบคายของนักประพันธ์ในการคิดสรรชื่อตัวละครเอกหญิงเพื่อนำไปสู่การทำทนายปัญญาและจรรโลงใจผู้อ่าน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษานวนิยายเรื่อง “ล่า” ของทมยันตีในประเด็นการตีความและการเล่นทางภาษากับชื่อของตัวละครเอกหญิง ได้แก่ “มธุสร” และ “รุ่งฤดี” ตามลำดับ โดยตั้งอยู่บนฐานของกรอบแนวคิดเรื่องการตีความและการเล่นทางภาษา

ขอบเขตของการวิจัย

นวนิยายเรื่อง “ล่า” ของทมยันตีจำนวน 1 เรื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาตัวบทวรรณกรรมเรื่อง “ล่า” เพื่อค้นหาแง่มุมที่น่าสนใจในการวิจัย
2. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มั่นใจว่าประเด็นที่สนใจยังไม่มีการวิจัยมาก่อน
3. ทบทวนกรอบแนวคิดทฤษฎีเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัย
4. วิเคราะห์วรรณกรรมในประเด็นที่สนใจโดยตั้งอยู่บนแนวทางของกรอบแนวคิดทฤษฎีข้างต้น
5. เรียบเรียงผลการวิเคราะห์แบบพรรณนาวิเคราะห์
6. สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาแบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกเป็นผลการวิเคราะห์โครงเรื่องและแก่นเรื่องตลอดจนแนวคิดทางพุทธศาสนาที่อยู่เบื้องหลัง เพื่อใช้เป็นฐานประกอบการตีความและการวิเคราะห์การเส้นทางภาษากับชื่อของตัวละครในหัวข้อถัดไป ส่วนต่อมาเป็นการรอบแนวคิดเรื่อง การตีความและการเส้นทางภาษาซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ชื่อตัวละครเอกหญิงทั้ง 2 ชื่อ ส่วนสุดท้ายเป็นผลการวิเคราะห์ชื่อตัวละครเอกหญิงตามกรอบแนวคิดข้างต้นโดยเชื่อมโยงเข้ากับโครงเรื่อง แก่นเรื่อง และแนวคิดสำคัญทางพุทธศาสนาที่อยู่เบื้องหลัง ผลการศึกษาแต่ละส่วนมีดังนี้

โครงเรื่องและแก่นเรื่องของนวนิยายเรื่อง “ล่า” กับแนวคิดสำคัญทางพุทธศาสนา

การวิเคราะห์โครงเรื่องและแก่นเรื่องของนวนิยายเรื่อง “ล่า” ตั้งอยู่บนฐานของการนิยามศัพท์และคำอธิบายศัพท์ต่อไปนี้ “โครงเรื่อง (plot)” หมายถึง ลำดับของเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล (อิรวดี ไตลังคะ, 2546: 23) ตัวอย่างของโครงเรื่องที่กระชับที่สุดคือโครงเรื่องที่ E.M. Foster

นักเขียนนวนิยายและนักวิชาการชาวอังกฤษเสนอไว้ในปี ค.ศ. 1927 คือ “The king died and then the queen died of grief (คำแปลโดยผู้วิจัย-พระราชาสวรรคต และกาลต่อมาพระราชินีก็สวรรคตตาม เพราะความโศกเศร้าเสียพระทัย)” (Foster, n.d.: Online) โครงเรื่องนี้เล่าเหตุการณ์แรก คือ การสวรรคตของพระราชินี และเหตุการณ์ต่อมา คือ การสวรรคตของพระราชินีพร้อมทั้งแสดงเหตุและผลที่สัมพันธ์กันของเหตุการณ์ดังกล่าว คือ ความเสียพระทัยของพระราชินีอันเนื่องมาจากการสวรรคตของพระราชินีเป็นเหตุ และการสวรรคตของพระราชินีในกาลต่อมาเป็นผล

ส่วน “แก่นเรื่อง (theme)” หมายถึง ความคิดหลักซึ่งไหลเวียนอยู่ตลอดทั้งเรื่อง ทำหน้าที่เชื่อมโยงองค์ประกอบทุกส่วนของเรื่องเข้าไว้ด้วยกัน (Fleming, 2018: Online) แก่นเรื่องมักเกี่ยวข้องกับชีวิตหรือธรรมชาติของมนุษย์ การกล่าวถึงแก่นเรื่องไม่ควรสื่อสารเป็นถ้อยคำหรือวลี เพราะจะฟังดูกว้างเกินไป แต่ควรสื่อสารเป็นประโยคให้ได้ประเด็นที่ชัดเจนและครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด (Zappia, 2017: Online) หากประยุกต์คำนิยามนี้กับโครงเรื่องข้างต้นของ E.M. Foster อาจพบแก่นเรื่องที่สะท้อนแง่มุมในชีวิตมนุษย์คือ ความเศร้าโศกอันเนื่องมาจากการสูญเสียบุคคลผู้เป็นที่รักยังความทุกข์ใจแสนสาหัสจนถึงขั้นเสียชีวิต

จากกรอบแนวคิดข้างต้นนำไปสู่การวิเคราะห์โครงเรื่องและแก่นเรื่องของนวนิยายเรื่อง “ล่า” ดังนี้ โครงเรื่องของ นวนิยายเรื่อง “ล่า” มีดังนี้ หลังหย่าขาดจากสามีที่เห็นแก่ตัวมาก มรุตสรกับลูกต้องออกจากบ้านไปโดยแทบไม่มีทรัพย์สินใด ๆ ติดตัว เธอกับลูกสาววัยแรกรุ่นต้องไปเช่าบ้านราคาถูกหลังหนึ่งซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนที่มีคนค้ายาเสพติด เป็นเหตุให้ต้องไปข้องเกี่ยวกับกลุ่มคนค้ายาทั้ง 7 คนโดยไม่ตั้งใจ วันหนึ่งขณะที่ทรชนทั้ง 7 คนกำลังวิ่งหนีตำรวจมาทางบ้านเช่าของเธอ หนึ่งในนั้นได้โยนเฮโรอีนห่อใหญ่เข้ามาในบ้าน เธอตัดสินใจพาลูกสาวนำของกลางไปมอบให้ตำรวจ ด้วยความเป็นพลเมืองดีทำให้เธอตกเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ ทรชนทั้ง 7 คนจึงทราบว่าเป็นใครที่ทำให้พวกเขาเดือดร้อนและทำให้เจ้านายของพวกเขาคือ

เสียผลประโยชน์มหาศาล ด้วยความโกรธแค้นพวกเขาจึงหาทางแก้แค้น มธุรสและลูกสาวในเวลาต่อมาด้วยการดักข่มขืนคนทั้งสองตอนกลางคืนในที่เปลี่ยว เหตุการณ์ร้ายครั้งนี้ทำให้ลูกสาวของมธุรสเสียสติเพราะทนรับเรื่องเลวร้ายไม่ไหว ต่อมาแม่ทรชนทุกคนจะถูกจับ มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่ถูกจำคุก เมื่อมธุรสคิดว่ากระบวนการยุติธรรมไม่อาจจัดการกับทรชนทุกคนได้สมกับความสูญเสียที่เธอกับลูกสาวได้รับ เธอจึงตัดสินใจไปเรียนวิชา กับครูชาวญี่ปุ่นซึ่งปลูกฝังให้เธอยึดมั่นกับการล้างแค้น ในขณะที่ออกแก้แค้น มธุรสปลอมตัวโดยใช้ชื่อใหม่ว่า “รุ่งฤดี” ในขณะที่การตามล่าทรชนดำเนินไป ความอาฆาตพยาบาทที่ครอบงำจิตใจของเธอก็ทวีมากขึ้นเรื่อย ๆ และเกิดประทะกับกฎศีลธรรมที่เธอยึดถือมานาน นานวันเข้าความขัดแย้งดังกล่าว ก็ทวีความรุนแรงทุกขณะ จนกระทั่งหลังจากล่าทรชนทุกรายสำเร็จ มธุรส ได้กลายเป็นคนเสียสติ

จากโครงเรื่องข้างต้นจะพบความคิดหลักที่ไหลเวียนอยู่ตลอดทั้งเรื่อง คือ “ความอาฆาตแค้น” ซึ่งเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้ทรชนทั้ง 7 คนหาทางแก้แค้นมธุรสและลูกสาวด้วยการข่มขืน และเป็นปัจจัยที่บีบคั้นให้มธุรสต้องตามล่าทรชนทั้ง 7 คน และที่สำคัญคือเป็นมูลเหตุที่นำพามธุรสไปสู่การทำลายตนเองโดยไม่ตั้งใจ จากความคิดหลักดังกล่าวนำไปสู่การวิเคราะห์ แก่นเรื่องออกมาเป็นประโยคที่อาจครอบคลุมเรื่องราวตั้งแต่ต้นจนจบของ นวนิยายเรื่องนี้ คือ ความอาฆาตพยาบาทเป็นเหตุให้มนุษย์จองเวรและตามทำลายล้างศัตรูของตน โดยหารู้ไม่ว่าในท้ายที่สุดความอาฆาตพยาบาทนั้น ก็ย้อนกลับมาทำร้ายตัวมนุษย์เอง

แก่นเรื่องนี้กระตุ้นให้อ่านตระหนักถึงแนวคิดสำคัญทางพุทธศาสนา คือ “เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร” พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547: 245) พระนักวิชาการผู้มีชื่อเสียงของไทยอธิบายหลักธรรมดังกล่าวไว้ว่า การจองเวรนับเป็นต้นเหตุของการผิดศีลซึ่งเป็นข้อปฏิบัติที่พุทธศาสนิกชนใช้ควบคุมกายและวาจาให้บริสุทธิ์ดีงาม และเป็นข้อปฏิบัติที่ใช้ฝึกตนให้ดียิ่งขึ้นไป เมื่อนำแนวคิดนี้ไปวิเคราะห์เนื้อหาในนวนิยายจะทำให้เข้าใจกรรม

และผลกรรมของตัวละครหลักมากยิ่งขึ้นคือ เพราะทรชนทั้ง 7 คนและมรุตสรจงเวรซึ่งกันและกัน ชีวิตจึงเดินไปบนทางเสื่อมและพบกับหายนะในที่สุด กล่าวคือ ทรชนทั้ง 7 คนเป็นคนที่ทำบาปซึ่งผิดทั้งต่อกฎศีลธรรมขั้นพื้นฐานและผิดต่อกฎหมาย เห็นได้จากพฤติกรรมค้ายาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรงและการข่มขืนหญิงอื่น ทำให้พวกเขาต้องถูกนายเวรอย่างมรุตสรตามล่าและสังหารจนเสียชีวิตเกือบทุกคน ส่วนมรุตสรที่เลือกจงเวรแทนการตัดเวรก็ทำให้เธอต้องก่อบาปหนักโดยการฆ่าคนอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นการกระทำผิดอย่างร้ายแรงทั้งต่อศีลธรรมและกฎหมาย และผลสุดท้ายเธอก็ถูกกฎหมายแห่งกรรมลงทัณฑ์ให้ต้องเสียชีวิต

ลำดับต่อไปเป็นการอธิบายกรอบแนวคิดเรื่องการตีความและการเล่นทางภาษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายเรื่องนี้

กรอบแนวคิดเรื่องการตีความและการเล่นทางภาษา

ในการวิเคราะห์ข้อตัวละครเอกหญิงจำเป็นต้องอาศัยกรอบแนวคิดต่อไปนี้เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การค้นหามุมมองและวิธีการเล่นในข้อ

กรอบแนวคิดแรกคือการตีความ (interpretation) หมายถึง การค้นหาความหมายที่แท้จริงที่แฝงอยู่ในสาร โดยทั่วไปความหมายดังกล่าวมักซ่อนอยู่ในสัญลักษณ์ บุคลาธิษฐาน สำนวนโวหาร หรือกลวิธีการการประพันธ์อันแยบยล (ศิวากานท์ ปทุมสูติ, 2553: 151) การตีความต้องอาศัยบริบท 2 บริบทประกอบ บริบทแรกคือถ้อยคำที่แวดล้อมคำที่ต้องการตีความ เช่น คำว่า “ดอกไม้” ในประโยค “ดอกไม้สดชื่นยืนในให้มวลชน” หากเป็นการตีความทั่วไป ดอกไม้ย่อมหมายถึง “ผู้หญิง” แต่ในบริบทนี้ก็กลับหมายถึงสิ่งอื่นที่มีนัยเชิงบวก เช่น “มิตรภาพ” เป็นต้น เพราะสอดคล้องไปกับคำแวดล้อมที่สื่อถึงชัยชนะบวก เช่นเดียวกันคือคำว่า “สดชื่น” บริบทต่อมาที่ใช้ประกอบการตีความ คือ สถานการณ์แวดล้อมขณะส่งสาร เช่น หากบุคคลหนึ่งเข้ามาในบ้านตอนค่ำแล้วพูดขึ้นว่า “มืดไปหน่อยนะ” ประโยคนี้มิได้มีเจตนาบอกเล่า แต่ต้องการ

บอกให้ผู้ฟังเปิดไฟ (หม่อมหลวงคำยวง วราสิทธิชัย, ม.ป.ป.: ออนไลน์)

กรอบแนวคิดต่อมาคือการเล่นทางภาษา (speech play) หมายถึงการจัดการองค์ประกอบต่าง ๆ ทางภาษาอย่างมีทักษะและชั้นเชิง องค์ประกอบดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่น ๆ ทางภาษาและสัมพันธ์กับบริบททางสังคมวัฒนธรรมของการใช้ภาษาดังกล่าว องค์ประกอบทางภาษาที่ถูกนำมาจัดการหรือ “เล่น” อาจเป็นได้ตั้งแต่เสียง ความหมาย ไวยากรณ์ และปริเฉท การเล่นกับภาษาอาจเกิดขึ้นโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ และจริงจังหรือไม่จริงจัง แต่ทว่าหากเป็นการจัดการกับภาษาอย่างมีทักษะแล้ว การเล่นทางภาษามักเกิดจากความตั้งใจเลือกสรรอย่างมีสติรู้ตัวในระดับที่สูงกว่าการใช้ภาษาทั่วไป และมักพบในข้อมูลที่เป็นการเล่นเสียงหรือความหมายของคำ สุภาษิต ปริศนาคำทาย หรือเรื่องขบขัน ฯลฯ การศึกษาประเด็นนี้จะทำให้เข้าใจว่าองค์ประกอบใดบ้างทางภาษาที่สามารถนำมาเล่นได้ นำมาเล่นอย่างไร และนำมาเล่นเพราะเหตุใด (Sherzer and Webster, 2015: 1-2)

ตัวอย่างการตีความและการเล่นทางภาษากับชื่อตัวละครที่น่าสนใจพบในนวนิยายของ Robert Louis Stevenson เรื่อง The Strange Case of Dr.Jekyll and Mr.Hyde ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1886 นวนิยายเรื่องนี้เล่าเรื่องตัวละครสำคัญ 2 ตัว คือ นายแพทย์เจเคิล (Dr.Jekyll) และเอ็ดเวิร์ด ไฮด์ (Mr.Hyde) เจเคิลเป็นแพทย์ที่มีฐานะร่ำรวยและมีชื่อเสียง เขาปรารถนาจะทำสิ่งชั่วร้าย จึงทดลองยาจนได้ยาชนิดหนึ่งที่สามารถใช้ปลอมตัวเป็นบุคคลอื่นได้ในเรื่องเจเคิลเลือกปลอมตัวเป็นไฮด์เพื่อออกไปทำสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ รวมถึงการฆาตกรรม โดยไม่ต้องกลัวว่าจะถูกใครจับได้ (Moore, 1996: Online) Reika Scheeler (2013: Online) นำเสนอการตีความชื่อตัวละครทั้งสองไว้อย่างน่าสนใจดังว่า ชื่อ “Jekyll” อาจตีความได้ 2 แบบ แบบแรกพิจารณาที่การออกเสียงชื่อนี้ซึ่งออกเสียงคล้ายกับเสียงของอีกคำหนึ่งคือ “Jackal (แจ๊คคัล)” แปลว่าสุนัขขนาดเล็กคล้ายสุนัขจิ้งจอก มักอาศัยอยู่เป็นคู่ สัตว์ชนิดนี้มีธรรมชาติเหมือนกับเจเคิลผู้มี 2 ตัวตน ด้านหนึ่งเป็น

แพทย์ผู้มีความรู้มาก เป็นสุภาพบุรุษ และใจดี แต่อีกด้านหนึ่งเป็นไฮด์ผู้ชั่วช้าและโหดร้าย การตีความแบบต่อมาทำโดยแบ่งชื่อนี้ออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือ “Je (เจ)” ซึ่งมีรูปภาษาเดียวกันกับคำในภาษาฝรั่งเศสที่ออกเสียงว่า “เซอ” แปลว่า “ฉัน (I)” ส่วนต่อมาก็คือ “kyll” ซึ่งออกเสียงเหมือนกับคำที่เขียนอีกรูปหนึ่งว่า “kill” แปลว่า “ฆ่า” เมื่อรวมความหมายของคำ 2 คำนี้ “Jekyll” จึงแปลว่า “I Kill (ฉันฆ่า)” การตีความในแบบที่สองเผยให้เห็นพฤติกรรมของตัวละครเจคิลในร่างไฮด์ซึ่งเป็นฆาตกร ส่วนการตีความชื่อตัวละคร “Hyde” ทำโดยสังเกตการออกเสียงคำนี้ซึ่งพ้องกับเสียงของรูปคำอื่นคือ “hide” แปลว่า “ซ่อน” ความพ้องกันนี้นำไปสู่การตีความที่แสดงให้เห็นด้านมืดของเจคิล ซึ่งพยายามซ่อนด้านชั่วร้ายของตนเองเอาไว้ ตัวอย่างการวิเคราะห์ที่นับเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการตีความและศึกษาการเล่นทางภาษากับชื่อของตัวละคร “มธุสร” และ “รุ่งฤดี” ดังจะได้วิเคราะห์ให้ประจักษ์ในลำดับต่อไป

มธุสร: ชื่อตัวละครเอกหญิงกับการนำเสนอบุคลิกสองด้าน

“มธุสร” แปลว่า “เสียงหวาน” (ทมยันตี, 2560: 72) ความหมายนี้ของชื่อสอดคล้องกับบุคลิกที่ตัวละครเอกหญิงตั้งใจแสดงออก ดังมีการกล่าวไว้ในนวนิยายเป็นระยะ ๆ ต่อไปนี้

... ถ้าเป็นยุคก่อน สมัยที่นางสาวมธุสรเพิ่งเรียนจบมหาวิทยาลัย ใครเลยจะกล้า แม้แต่ เยาวลัทธิยังว่า “กระบวนยอกย้อนมนุษย์ละก็ ทำได้แสนนัก เห็นเงียบ ๆ เงย ๆ ยิ่งเงอะ”

บัดนี้ฉันได้ ‘วาง’ ทุกอย่างลงหมดเพื่อหวังจะเป็น ‘พิมพ์’ ที่ดีของคุณ

(เรื่องเดียวกัน, หน้า 25-26)

“ไฟในอย่านำออก ไฟนอกอย่านำเข้า” ผู้ใหญ่ฝ่ายฉัน เคยสั่งสอนมาเช่นนี้ ฉะนั้นการจะให้ฉัน ‘สาธยาย’ ความใน จึงเป็นสิ่งที่ฉันทำไม่ได้

(เรื่องเดียวกัน, หน้า 38)

อาการอึดลมหายใจ ทำให้เหงื่อพรูออกมาทุกซอกซอมน ลม ออกหูจนได้ยินเสียงหวิว ๆ ดวงตาพร่าพราวคล้ายสะเก็ด ดาววับแวมอยู่ตรงหน้า พักใหญ่...กว่าฉันจะรู้ว่าพายุยิ่งอล ทั่งหมดค่อยสงบลง

(เรื่องเดียวกัน, หน้า 43)

ฉันตอบเรียบ ๆ พลังรำลึกถึง ‘ปิ่น’ ที่ฉันยังเก็บซ่อน ไว้มิติซิด ปิ่น...ที่ฉันพยายามเสาะหามาแทบเลือดตากระเด็น เพราะเคยคิดจะใช้เป็นเครื่องตัดสินระหว่างฉัน...กับ...เขา [สามีของมธุรส] หากเมื่อฉันเห็นหน้าลูกน้อยความตั้งใจเดิม ของฉันก็แปรเปลี่ยนไป

(เรื่องเดียวกัน, หน้า 82)

เมื่อแม่รู้ว่าแม่เริ่มมีลูก ตอนนั้นอย่าว่าแต่จะฆ่าสัตว์ตัด ชีวิตใหญ่เลย ถึงยุ้ง มด แม่ก็ไม่แตะต้อง เพราะแม่ได้รับคำสอน มาว่า “เดี๋ยวบาปจะตกถึงลูกในท้อง” แต่เมื่อแม่มีลูก มดยุ้งตัว ไหนที่ทำอันตรายแก่ลูก แม่กลับตามเช่นฆ่าไม่ละเว้น

(เรื่องเดียวกัน, หน้า 210)

จากตัวอย่างที่คัดมาข้างต้น มีเพียงแต่ทำให้ผู้อ่านทราบเกี่ยวกับบุคลิก ด้านเปิดเผยที่มธุรสตั้งใจแสดงออก แต่ยังทำให้สังเกตเห็นบุคลิกแฝงที่เรอกด ทับไว้อีกด้วย กล่าวคือ เมื่อพิจารณาบุคลิกด้านเปิดเผยจะพบว่า มธุรสตั้งใจ

นำเสนอตนเองให้เป็นคนที่สำรวจมาจา อดทนอดกลั้นต่อแรงยั่ว และละอาย ต่อบาป เพราะต้องการเป็น “พิมพ์” หรือต้นแบบที่ดีแก่ลูกสาว บุคลิกนี้เกิดจากการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้อาวุโสและการอยู่ภายใต้การควบคุมความเชื่อทางพุทธศาสนา แต่ถึงกระนั้นบุคลิกนี้ก็ทำให้บุคลิกด้านเดียวของเธอไม่ เพราะภายใต้ภาพลักษณ์ที่ดูงาม ยังมีบุคลิกอีกด้านแฝงอยู่ นั่นคือการเป็น คนที่สามารถพูดจายกย่อนผู้อื่นได้อย่างเจ็บแสบ และสามารถเลือกใช้ความ รุนแรงแก้ปัญหา แม้บุคลิกนี้จะถูกกดทับ แต่จากตัวอย่างข้างต้น ผู้อ่านก็อาจ ทราบถึงความร้ายกาจของบุคลิกแฝงดังกล่าว สังเกตได้จากวลีหนึ่งซึ่งกล่าว ว่า “ปิ่น’ ที่ฉันยังเก็บซ่อนไว้มิติดชิด” แม้ “ปิ่น” ในที่นี้จะใช่อาวุธที่มรุธรมี ครอบครองจริง แต่อีกมุมหนึ่งอาจเป็นสัญลักษณ์แทนบุคลิกเดิมของเธอซึ่ง สามารถใช้ความรุนแรงทั้งทางวาจาและพฤติกรรมเพื่อเป็นอาวุธเล่นงานศัตรู ดังตัวอย่างข้างต้นกล่าวไว้ว่า “กระบวนยกย่อนมนุษย์ละก็ ทำได้แสนนัก” และ “มดยุงตัวไหนที่ทำอันตรายแก่ลูก แม่กลับตามเข่นฆ่าไม่ละเว้น” ส่วน ระดับความรุนแรงที่เธอสามารถแสดงออกได้นั้นอาจสังเกตได้จากการเปรียบ อารมณ์โกรธแค้นของเธอกับ “พายุอิงอลทั้งหมด” ซึ่งหมายถึงลมพายุที่ส่ง เสียงดังลั่นและมืออยู่หลายลูก ความเปรียบเทียบนี้เป็นการใช้ภาษาที่ทำให้เข้าใจ ถึงระดับความรุนแรงทางอารมณ์ที่อัดอั้นอยู่ภายในจิตใจของเธอซึ่งรอวันจะ ระเบิดออกมาเป็นพฤติกรรมอันโหดเหี้ยมเมื่อมีปัจจัยกระตุ้น

หากใครครวญถึงบุคลิกทั้ง 2 ด้านข้างต้นในแง่มุมที่สัมพันธ์กับชื่อ “มรุธร” จะสังเกตเห็นการแฝงบุคลิกดังกล่าวไว้ในชื่อ ผู้อ่านจะทราบได้ก็ต่อ เมื่อแบ่งชื่อนี้ออกเป็น 2 ส่วนเพื่อพิจารณาองค์ประกอบทางภาษาแต่ละส่วน “มรุธร” เกิดจากคำ 2 คำประกอบกัน คือ “มรุ” แปลว่า “น้ำหวาน, น้ำผึ้ง” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 831) และ “สร” แปลว่า “เสียง” (The Pali Text Society’s Pali-English Dictionary, n.d.: Online) เมื่อรวมความหมาย แล้ว ชื่อนี้จึงแปลว่า “เสียงหวาน” แต่ความน่าสนใจของชื่ออยู่ที่คำหลังซึ่ง พ้องเสียงกับรูปคำอื่น ๆ ในภาษาไทย ได้แก่ “สร” และ “สอน”

รากศัพท์คำว่า “สร (sara)” ในภาษาบาลีหมายถึง “ลูกสร” หรือ อาวุธ

ปลายแหลมชนิดหนึ่ง (Ibid., Online) ความหมายนี้สอดคล้องกับคำนิยามของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานที่กล่าวว่า “สร” หมายถึง “สร (ป.; ส. สร).” เป็นอาวุธชนิดหนึ่ง ในสมัยโบราณคนไทยเรียกอาวุธจำพวกศรเกาทัณฑ์หรือหน้าไม้ว่า “ปิ่น” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 701, 1092, 1133)

จากความหมายข้างต้น หากพิจารณาการเรียงลำดับคำในชื่อของ “มรุสร” จะพบว่า คำว่า “มรุ” วางอยู่หน้าคำว่า “สร” ลำดับของการเรียงคำเช่นนี้สัมพันธ์กับบุคลิก 2 ด้านของมรุสรตามลำดับ คำแรกคือ “มรุ” สัมพันธ์กับบุคลิกด้านเปิดเผยของเธอซึ่งแสดงออกต่อหน้าบุคคลอื่น โดยเฉพาะต่อหน้าลูกสาว เพราะความต้องการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก ส่วนคำต่อมาคือ “สร” สัมพันธ์กับบุคลิกแฝงที่เธอเก็บงำไว้ซึ่งจะค่อย ๆ ปรากฏชัดหลังจากลูกสาวของเธอเสียชีวิตเพราะถูกข่มขืน และยิ่งปรากฏชัดมากขึ้นเมื่อเธอเริ่มวางแผนตามล่าทรชนทั้ง 7 คน เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะมรุสรจำเป็นต้องใช้บุคลิกแฝงที่มีความเด็ดขาดและมีอำนาจจัดตั้งอาวุธมาจัดการกับทรชนเนื่องจากบุคลิกเดิมของเธอที่เรียบร้อยและอ่อนหวานปานน้ำผึ้งไม่อาจช่วยให้เธอแก้แค้นได้สำเร็จ การเปิดเผยบุคลิกแฝงนี้มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาโครงเรื่อง ทำให้โครงเรื่องตั้งแต่เหตุการณ์หลังศาลพิพากษาดำเนินต่อไปจนจบ และที่สำคัญคือบุคลิกนี้ช่วยชูแก่นเรื่องให้ชัดเจน ทำให้เห็นการดำเนินไปบนหนทางเสื่อมและการทำลายตนเองอย่างไม่ตั้งใจของตัวละครมรุสร

ส่วนคำว่า “สร” ที่พ้องเสียงกับรูปคำว่า “สอน” ซึ่งเป็นอีกชื่อหนึ่งที่มรุสรใช้ขณะปลอมตัวตามล่าทรชน (ทมยันตี, 2560: 202) ได้มีนัยสำคัญต่อผู้เสพอย่างแยบคาย กล่าวคือ การดำเนินชีวิตของมรุสรโดยเฉพาะตั้งแต่ตอนที่เธอยอมให้ความอาฆาตพยาบาทครอบงำจิตใจอาจเป็นอุทาหรณ์สอนใจผู้เสพให้ตระหนักถึงผลกระทบจากการกระทำของตนเอง ทำให้ผู้เสพเข้าใจทั้งสารสำคัญที่เป็นแก่นเรื่องและแนวคิดสำคัญทางพุทธศาสนาที่นวนิยายเรื่องต้องการจะสื่อ

รุ่งฤดี: การเล่นกับความหมายในทางโลกและทางธรรมกับชื่อใหม่ของตัวละครเอกหญิง

“รุ่งฤดี” เป็นชื่อใหม่ที่มีรุสสุไรใช้ขณะปลอมตัวออกตามล่าทรชนทั้ง 7 คน ชื่อนี้ประกอบขึ้นจากคำ 2 คำ คือ “รุ่ง” และ “ฤดี” คำแรกแปลว่า “ระยะเวลาตอนแรกเริ่มแห่งวัน..., เวลาสว่าง..., สว่าง...” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 910) คำต่อมาแปลว่า “ใจ” ซึ่งทำหน้าที่รู้สึกนึกและคิด (เรื่องเดียวกัน, หน้า 982) เมื่อประกอบความหมายของคำทั้งสองเข้าด้วยกัน ชื่อ “รุ่งฤดี” อาจแปลได้ว่า “ใจสว่าง” ซึ่งเป็นความสว่างในทางความคิด

นวนิยายเล่นกับความหมายของชื่อ “รุ่งฤดี” โดยเผยให้เห็นอย่างชัดเจนว่า รุ่งฤดีมี “ใจ[ที่]สว่าง” แต่บนหนทางของการคิดแก้แค้น ดังปรากฏหลักฐานในบทบรรยายเหตุการณ์ 2 ตอน คือ ตอนที่รุ่งฤดีครุ่นคิดถึงวิธีสืบหาที่อยู่ของทรชนรายหนึ่ง กับตอนที่เธอคิดหาทางกำจัดทรชน 2 รายสุดท้าย ดังว่า

คราวนี้ทั้งแม่มรุสสุไรและแม่รุ่งฤดีช่วยกันคิด
 “มันอยู่ที่ไหน หรือ...” อะไอย่างหนึ่งสว่างวาบขึ้นมา
 “ก็ที่จดมาจากศาล ทั้งไว้ที่ไหน นั่นซิ...อย่างน้อยก็มี
 ตำบลที่อยู่เก่าพอจะสอบได้” แม่มรุสสุไรกลับไปค้นเอกสาร
 ต่าง ๆ กระจายกระจายกว่าจะพบก็ถึงกับหอบฮัก
 (ทมยันตี, 2560: 295)

น่าแปลก...ยามที่ฉันคิดถึงหนทาง ‘ปฏิวัติ’ ต่อเจ้ายัง
 กับเจ้าแป้ว ความคิดมันช่างแล่นปรูดปราดไม่มีที่ติดขัด
 ไม่มีความประหวั่นพรั่นเกรง ไม่แลเห็นอุปสรรคด้วยซ้ำไป
 ทว่ายามที่คิดถึงอนาคตของตัวเองมันกลับมิดมิดหลายครั้ง
 ในความรู้สึกเลื่อนราง ดูเหมือนฉันจะเห็นชายผ้าเหลืองอยู่
 เวียนเวียน

(เรื่องเดียวกัน, หน้า 398)

ตัวอย่างแรกเกิดในบริบทที่รุ่งฤดีกำลังสงสัยเรื่องที่อยู่ของทรชนรายหนึ่ง แต่ยังไม่ออก เนื้อความตอนนี้มีการเล่นทางภาษากับความหมายของชื่อ “รุ่งฤดี” โดยการอธิบายการนึกคำตอบของข้อสงสัยดังกล่าวออก ด้วยการนำไปเปรียบกับแสงสว่าง ดังว่า “อะไรอย่างหนึ่งสว่างวาวขึ้นมา” แม้คำว่า “สว่างวาว” จะหมายความว่าตรงตัวถึงแสงสว่างที่ปรากฏขึ้นฉับพลันแล้วหายไป แต่ในที่นี้กลับหมายถึงความคิดอ่านที่ปรากฏขึ้นมาเพียงชั่วครู่ตั้งแสงที่สว่างวาว แล้วทำให้รุ่งฤดีสามารถคิดหาทางแก้ไขปัญหาที่กำลังเผชิญได้ด้วยเหตุนี้ เนื้อความข้างต้นจึงเป็นการเล่นทางภาษากับความหมายของชื่อ “รุ่งฤดี” แต่ถึงกระนั้นความหมายที่เล่นนี้เป็นเพียงการเล่นกับความสว่างในทางโลกเท่านั้น การเล่นนี้มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาโครงเรื่อง เพราะหลังจากใจของรุ่งฤดี “สว่าง” โครงเรื่องก็พัฒนาต่อไป เนื่องจากเธอสามารถเดินหน้าแก้แค้นต่อโดยไม่ติดขัด

ตัวอย่างต่อมาเกิดในบริบทที่รุ่งฤดีกำลังใคร่ครวญเกี่ยวกับตนเอง บริบทนี้มีการเล่นทางภาษากับความหมายของชื่อในระดับที่ผ่านการตีความความหมายที่แปลว่า “ใจสว่าง” แล้ว กล่าวคือ ความหมายของชื่อรุ่งฤดีได้รับการตีความว่าเป็นความคิดอ่านที่ลึ้นไหว จึงมีการกล่าวถึงความคิดดังกล่าวพร้อมกับคำขยายว่า “แล่นปรูดปราด” เพื่อสื่อถึงความคิดที่ลึ้นไหวอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังขยายความต่ออีกว่า “ไม่มีที่ติดขัด” และ “ไม่แลเห็นอุปสรรคด้วยซ้ำไป” เพื่อสื่อถึงความ “สว่าง” อย่างสูงสุดของความคิดในการหาทางจัดการกับทรชน นอกจากความคิดของรุ่งฤดีจะลึ้นไหว ความรู้สึกของเธอก็ยังปลอดโปร่ง ดังมีการบรรยายความรู้สึกของเธอในขณะนี้ว่า “ไม่มีความประหวั่นพรั่นเกรง” หรือไม่มีความกลัวเกรงแต่อย่างใด

แม้นวนิยายจะเผยให้เห็นการเล่นกับความหมายของชื่อ “รุ่งฤดี” ในทางโลก เพื่อให้สัมพันธ์กับการขับเน้นแก่นเรื่องที่เกี่ยวกับความอาชญาภาพ แต่ก็ยังเปิดพื้นที่ให้ผู้อ่านได้ตีความสารที่ลึกซึ้งขึ้นในทางธรรมโดยพิจารณาการเล่นทางภาษาในเนื้อเรื่องตอนที่รุ่งฤดีกำลังมองถึงอนาคตของตนเอง เนื้อหาตอนนี้มีการเล่นทางภาษากับความหมายของชื่อรุ่งฤดีในทิศทางที่

ตรงกันข้าม สังเกตได้จากการใช้คำว่า “มืดมืด” ซึ่งหมายถึงภาวะไร้แสงสว่างอย่างสิ้นเชิง มาพรรณานาอนาคตที่มีตมของรุ่งฤดี การใช้คำว่า “เลือนราง” มาพรรณานาอนาคตที่ไม่ชัดเจนของเธอ และการใช้สัญลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนา คือ “ชายผ้าเหลือง” ในข้อความที่ว่า “ดูเหมือนฉันจะเห็นชายผ้าเหลืองอยู่รอบแบริบ” สัญลักษณ์นี้ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องนุ่งห่มของพระสงฆ์ผู้มีหน้าที่ธำรงรักษาและเผยแผ่พระธรรมอาจแทนหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ช่วยนำสรรพสัตว์ให้พ้นทุกข์ แต่การเห็นชายผ้าเหลืองอยู่รอบแบริบของรุ่งฤดีอาจตีความได้ว่าเป็นการมองเห็นพระธรรมที่จะนำพาตัวเธอให้พ้นทุกข์ได้ไม่ชัดเจน เพราะจิตใจเธอมีตมไปด้วยความอาฆาตและการล้างแค้น และขณะนี้ตัวเธอก็ได้ห่างไกลจากทางแห่งพุทธธรรมมากแล้ว จึงไม่อาจเห็นแสงพระธรรมได้แจ่มชัด

การเล่นทางภาษากับความหมายของชื่อรุ่งฤดีในแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับทางธรรมดำเนินมาจุดที่เข้มข้นที่สุดในเหตุการณ์ตอนจบของเรื่องหลังจากที่รุ่งฤดีจัดการทรชนทุกรายได้สำเร็จ เหตุการณ์ตอนนี้มีฉากสำคัญเป็นเวลาเช้าตรู่มาช่วยสื่อสารให้การเล่นทางภาษานี้มีความชัดเจน ดังว่า

... ขณะที่แสงสว่างรำไรเริ่มฉายฉาบเข้ามาในห้อง จับให้
เห็นร่างเจ้ายังที่นอนเงียบ ร่างเจ้าแป้วทอดเหยียดยาว และ
แม่รุ่งฤดีที่นั่งพุดพลาหงหัวเราะพลาอย่างเป็นสุข ...
ลำแสงนั้นฉายชัดขจัดความมืดที่ครอบคลุมอยู่ทั่วทุก
หนแห่ง ยกเว้น...ความมืดที่ครอบคลุมหัวใจมนุษย์ ณ ที่นั้น !
(เรื่องเดียวกัน, หน้า 435)

ตัวอย่างนี้แสดงการเล่นทางภาษากับความหมายของชื่อรุ่งฤดีโดยการใช้ฉากที่เกี่ยวข้องกับความสว่างดังมีการพรรณานว่า “แสงสว่างรำไร” ฉายเข้ามาในพื้นที่ที่รุ่งฤดีอยู่ ต่อมาการเล่นกับความสว่างดังกล่าวว่า แสงสว่างตามธรรมชาติมีอำนาจจัดได้แต่เพียงความมืดมิดตามธรรมชาติเท่านั้น แต่

ไม่อาจจัดความมืดมิดใน “หัวใจ” หรือในจิตใจของมนุษย์หรือของรุ่งฤดีได้เลย “ความมืด” ในที่นี้ซึ่งเป็นคู่ตรงข้ามของความสว่างที่ผู้เขียนต้องการเล่นอาจเป็นสัญลักษณ์แทนกิเลสหรืออวิชชาที่ห่อหุ้มจิตใจของรุ่งฤดี ทำให้เธอหลงผิดและเดินทางผิดจนไม่อาจแยกแยะผิดชอบชั่วดีได้ จึงได้แต่พูดและหัวเราะอย่างมีความสุขอย่างคนเสียสติทั้ง ๆ ที่เพิ่งก่อบาปหนักโดยการฆ่าคนไป การเล่นทางภาษาในบริบทนี้ช่วยส่งเสริมการนำเสนอแก่นเรื่องอย่างสูงสุด เพราะได้แสดงให้เห็นว่าหลังจากที่มธุสรหรือรุ่งฤดีผู้มีจิตใจอาฆาตเค้นได้หลงเดินไปบนทางเสื่อม ชีวิตเธอก็ถูกเวรกรรมที่ตนเองก่อย้อนกลับมาทำร้ายตัวเธอเองจนต้องเสียสติไป

บทสรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษานวนิยายเรื่อง “ล่า” ของทมยันตีในประเด็นการตีความและการเล่นทางภาษากับชื่อของตัวละครเอกหญิงคือ “มธุสร” และ “รุ่งฤดี” โดยตั้งอยู่บนฐานของกรอบแนวคิดเรื่องการตีความและการเล่นทางภาษา กรอบแนวคิดแรกมุ่งค้นหาความหมายที่แท้จริงที่ซ่อนอยู่ในกลวิธีการประพันธ์อันแยบยล ส่วนกรอบแนวคิดต่อมามุ่งพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ทางภาษาที่ได้รับการจัดวางอย่างมีทักษะและชั้นเชิงเพื่อจะได้ทราบว่านักประพันธ์ใช้องค์ประกอบใดบ้างในการเล่น เล่นอย่างไร และเล่นเพราะเหตุใด

จากกรอบแนวคิดข้างต้นนำไปสู่การวิเคราะห์และได้ข้อค้นพบดังนี้ ชื่อ “มธุสร” ซึ่งแปลว่า “เสียงหวาน” อาจตีความให้เห็นการเล่นทางภาษาอันแยบคายโดยแบ่งชื่อออกเป็น 2 ส่วน คือ “มธุ (น้ำหวาน, น้ำผึ้ง)” และ “สร (เสียง)” จากนั้นจึงพิจารณาความเป็นไปได้ของการเล่นทางภาษากับคำแต่ละคำ จากการพิจารณาทำให้พบว่าคำที่น่าสนใจเป็นพิเศษคือคำหลังซึ่งนอกจากจะมีความหมายว่า “เสียง” แล้ว ยังมีความหมายอย่างอื่น และยังพ้องเสียงกับรูปคำอื่น ๆ ในภาษาไทย ได้แก่ “สร” และ “สอน” อีกด้วย

จากการวิเคราะห์คำว่า “สร” พบว่า มีเพียงแต่คำนี้พ้องเสียงกับรูปคำว่า

“สร” แต่ยังคงมีความหมายว่า “สร” หรืออาวุธจำพวกศร เกาทัณฑ์ หน้าไม้ หรือ ปืนอีกด้วย การทราบความหมายแฝงนี้นำไปสู่การตีความหาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดเรียงคำในชื่อ ความหมายแฝงของคำในชื่อ และบุคลิกของตัวละคร กล่าวคือ การจัดเรียงคำและความหมายแฝงในชื่อมีความสัมพันธ์กับบุคลิกทั้ง 2 ด้านของตัวละคร คำแรกในชื่อคือ “มรุ” มีความสัมพันธ์กับบุคลิกในตอนแรกเริ่มของมรุสวก่อนที่เธอและลูกสาวจะถูกกุมไทม์ ในช่วงนี้มรุสวกมีบุคลิกเป็นคนที่สำรวจมาจา อดทนอดกลั้นต่อแรงยั่ว และละอายต่อบาป เพราะเธอต้องการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกสาว แต่หลังจากที่ลูกสาวของเธอเสียชีวิตเพราะเหตุการณ์ร้ายครั้งนั้น เธอก็เปลี่ยนบุคลิกไปจากเดิม การปรับเปลี่ยนบุคลิกเช่นนี้สัมพันธ์กับการวางตำแหน่งของคำหลังในชื่อคือคำว่า “สร” บุคลิกใหม่ที่มรุสวกเคยเก็บซ่อนไว้มีลักษณะที่ตรงกับข้ามกับบุคลิกแรกโดยสิ้นเชิง บุคลิกนี้มีความจำเป็นสำหรับมรุสวก เพราะเธอสามารถแสดงความร้ายกาจออกมาเพื่อทำลายทฤษฎีทั้ง 7 รายให้สมกับความแค้นที่เธอมีส่วนคำว่า “สร” ที่ฟ้องเสียงกับรูปคำว่า “สอน” ถือเป็นการเล่นทางภาษาอีกวิธีหนึ่ง นอกจากการเล่นนี้จะมีเจตนาในเชิงการประพันธ์เพื่อใช้เป็นชื่อสั้น ๆ ชื่อหนึ่งของมรุสวกแล้ว ยังอาจเป็นกุศโลบายของนักประพันธ์ที่ต้องการให้เรื่องราวและการดำเนินชีวิตของมรุสวกผู้ซึ่งยอมให้ความพยายามเข้าครอบงำจิตใจกลายเป็นอนุชาหรือสอนใจผู้เสพรณกรรมให้ได้ตระหนักถึงผลกระทบที่ตนเองก่อขึ้น เพราะไม่ว่าชีวิตของตัวละครจะนำเสนอเพียงใด แต่ด้วยกรรมที่ทำได้ เธอก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงผลแห่งการกระทำนั้นได้

สำหรับการวิเคราะห์ชื่อต่อมาของตัวละครเอกหญิงคือ “รุ่งฤดี” ซึ่งเป็นชื่อใหม่ที่มรุสวกเลือกใช้ ขณะออกตามล่าทฤษฎีทั้ง 7 คน เผยให้เห็นการเล่นทางภาษากับความหมายของชื่อนี้ กล่าวคือ “รุ่งฤดี” ซึ่งแปลว่า “ใจสว่าง” มีความสอดคล้องกับความสว่างแจ้งในการคิดอ่านของตัวละครเพื่อหาทางกำจัดทฤษฎี นวนิยายเลือกเล่นทางภาษากับความหมายของชื่อดังกล่าวทั้งในทางตรงและทางตรงกันข้าม ทราบได้จากการสรรคำที่เกี่ยวข้องกับแสงสว่างและความสิ้นไหวของการคิดอ่านมาใช้ในการเล่าเรื่อง อาทิ คำว่า “สว่างวาบ”

และ “เล่นป่วนปราว” เพื่อสื่อว่าหากเป็นความคิดอ่านในทางโลกแล้ว รุ่งฤดี จะเกิดความสว่างแจ้งในทุกขั้นตอนจนทำให้เธอสามารถคิด วางแผน และ จัดการกับทรชนทุกรายได้สำเร็จ แต่หากเป็นความคิดอ่านในทางธรรม เธอ กลับมีความคิดที่มีตมณยิ่งนัก นวนิยายเล่นทางภาษาในประเด็นนี้โดยการ สรรคำที่มีความหมายตรงข้ามกับแสงสว่างมาใช้ อาทิ “เลื่อนราง” และ “มืดมืด” เพื่อพรรณนาถึงอนาคตของตัวละคร มีการใช้สัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาและ คำแวดล้อมเพื่อสื่อถึงความไกลห่างจากพระธรรม คือ “เห็นชายผ้าเหลืองอยู่/ วิอบแว็บ” และมีการใช้ฉากบรรยายธรรมชาติตอนเช้ารุ่งเพื่อฉายภาพกลับ ให้เห็นความมืดมนในจิตใจของตัวละครที่แสงสว่างตามธรรมชาติไม่อาจจัด ความหลงผิดที่ถลำลึกออกไปได้

ผลการวิจัยข้างต้นเป็นข้อเสนอใหม่ในอีกมุมมองหนึ่งที่อาจช่วยให้ผู้อ่าน เข้าใจนวนิยายเรื่อง ‘ล่า’ ได้ตั้งแต่ต้นจนจบ และเป็นการทำความเข้าใจใน แง่มุมใหม่ที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์แห่งการตีความและการเล่นทางภาษา นอกเหนือ ไปจากการทำความเข้าใจนวนิยายนี้ในมุมมองด้านจิตวิทยาตามกรอบทฤษฎี จิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ดังปรากฏในงานวิจัยที่ได้ทบทวนวรรณกรรม ไว้แล้วในตอนต้น งานวิจัยนี้หวังเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมฐานการวิจัยข้อมูล นวนิยายของทมยันตีและข้อมูลวรรณกรรมไทยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และที่ สำคัญคือหวังจะชี้ให้ผู้อ่านเห็นถึงความประณีตและแยบคายในการประพันธ์ ของทมยันตี นักเขียนชั้นบรมครูของไทย ผู้สามารถรังสรรค์ผลงานได้ท้าทาย ปัญญาจนอาจนำพาผู้อ่านไปสู่ภาวะแห่งการทำความเข้าใจชีวิตได้อย่างลึก ซึ่งตามครรลองแห่งพุทธศาสนาผ่านตัวบทวรรณกรรมร่วมสมัย

เอกสารอ้างอิง

คำยวง วราสิทธิชัย, หม่อมหลวง. [ม.ป.ป.]. บทที่ 3 การตีความสาร. ใน เอกสารเสริมวิชา มธ.104 การคิด อ่าน และเขียนอย่างมี วิจารณ์ญาณ, หน้า 1-25. สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2561, สืบค้นจาก: http://arts.tu.ac.th/104/3_new.pdf

- Warasittijchai, K. M. L. [n.d.]. Chapter 3 The Interpretation of Message. In *The Supplementary Document of TU.104 Critical Thinking, Reading and Writing*, pp.1-25. Retrieved from: http://arts.tu.ac.th/104/3_new.pdf [2018, October 21]. [in Thai]
- ชมพูนุท เมฆเมืองทอง. (2558). ล่า...การวิจารณ์เชิงจิตวิทยา. *วารสารช่อพะยอม*, 26(1), 295-298.
- Makemuengthong, C. (2015). La (Hunt)...Psychological Criticism. *Chophayom Journal*, 26(1), 295-298. [in Thai]
- ช่อง ONE31. (2561). “ล่า” สะท้อนสังคมดีแค่ไหน. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2561, สืบค้นจาก: <https://bit.ly/2Kdnlyo>.
- One31 Channel. (2018). ‘La (Hunt)’ Excellent Social Reflection TV Series. Retrieved from: <https://bit.ly/2Kdnlyo> [2018, June 26]. [in Thai]
- ทมยันตี. (2560). ล่า. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม.
- Thommayantee. (2017). *La (Hunt)*. (10th Edition). Bangkok: Na Baan Wannagum. [in Thai]
- ประดับ ภูมิลา. (2542). *บุคลิกภาพตัวละครเอกสตรีในนวนิยายของทมยันตี ช่วง พ.ศ. 2509 ถึง พ.ศ. 2529*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยสารคาม.
- Phommila, P. (1999). *The Characteristics of Main Female Characters in the Novels of Thomayantee from 2509-2529 B.E.* (Unpublished master's thesis, Mahasarakham University). [in Thai]
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2547). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ นายแพทย์เอิบ ณ บางช้าง. ม.ป.ท.: บริษัท เอส.

อาร์. พรินตัง แมส โปรดักส์ จำกัด.

Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto). (2004). *Dictionary of Buddhism*. (11th Edition). n.p.: S. R. Printing Mass Products Co., Ltd. [in Thai]

ภัทรพร หงษ์ทอง. (2538). *การศึกษาแนวคิดสตรีนิยมในนวนิยายของทมยันตีระหว่าง พ.ศ. 2506-2534*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Hongtong, B. (1995). *A Study of Feminism in Thamayantee's Novels, 1963-1991*. (Unpublished master's thesis, Chulalongkorn University). [in Thai]

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

Royal Institute of Thailand. (2003). *Thai Official Dictionary of the Royal Institute B.E. 2542*. Bangkok: Royal Institute of Thailand. [in Thai]

วรรณะ หนูหมื่น. (2557). “กลวิธีกับโครงสร้างที่สื่อถึงการข่มขืนของนวนิยายไทย.” *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 2(10), 99-135.

Numun, W. (2014). Techniques and Structures to Signify Rapes in Thai Novels. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 2 (10), 99-135. [in Thai]

วันจรัตน์ เตชะวิลัย. (2544). *วิเคราะห์ตัวละครที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหาทางสังคมในนวนิยายของทมยันตี*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.

Dachwilai, W. (2001). *An Analysis of Behavior of the Characters Who Created Social Problems in Thommayantee's Novels*. (Unpublished master's thesis, Thaksin University). [in Thai]

ศิวภานท์ ปทุมสูติ. (2553). *คู่มือการอ่านคิดวิเคราะห์*. สุพรรณบุรี: ศูนย์เรียนรู้ทุ่งสักอาศรม.

Patoommasoot, S. (2010). *Handbook of Analytical Reading*. Suphan Buri: Tungsak Acome Learning Center. [in Thai]

อิรวดี ไตลังคะ. (2546). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Tailanga, I. (2003). *Science and Art of Narration*. (2nd Edition). Bangkok: Kasetsart University Press. [in Thai]

Foster, Edward Morgan. [n.d.]. *Aspects of the Novel*. Available from: <http://www.storyinsight.com/techniques/media/forster.html> [2018, October 21].

Fleming, Grace. (2018). *How to Find the Theme of a Book or Short Story*. Available from: <https://www.thoughtco.com/finding-a-theme-of-a-book-1857646> [2018, October 19].

Moore, Pamela. (1996). *Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde*. Available from: <http://medhum.med.nyu.edu/view/299> [2018, October 23].

Scheeler, Reika. (2013). *Formalism: The Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde: Character Name Significance*. Available from: <http://formalism2013.blogspot.com/2013/02/character-namesignificance.html> [2018, October 22].

Sara. n.d. *The Pali Text Society's Pali-English Dictionary*. Available from: https://dsalsrv04.uchicago.edu/cgi-bin/app/pali_query.py?qs=Sara&searchhws=yes [2018, October 28].

Sherzer, Joel and Webster, Anthony K. (2015). *Speech Play, Verbal Art, and Linguistic Anthropology*. Available from: <http://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199935345>.

001.0001/oxfordhb-9780199935345-e-33?print=pdf [2018, October 20].

Zappia, Susie. (2017). *How to Identify a Short Story Theme*. Available from: <https://penandthepad.com/identify-short-story-theme-2063746.html>[2018, October 21].